

Standardy kvality výuky na českých vysokých školách

Mgr. et Mgr. David Hurný
20. 2. 2024

Univerzita
Karlova

Základní informace o projektu

Koordinující VŠ – Masarykova univerzita v Brně

Tematické zaměření: rozvoj metod hodnocení kvality vzdělávací činnosti akademických pracovníků

Univerzita Karlova – 1117 tis. Kč

Hlavní cíl projektu:

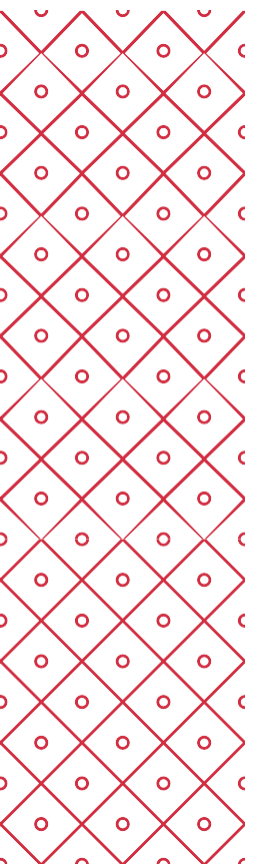
Cílem projektu je analyzovat stávající praxi na zapojených VŠ v oblasti standardů kvality výuky a metod hodnocení kvality výuky.

Výstupy celého projektu

- Návrh kompetenčního rámce vysokoškolských vyučujících
- Návrh sady indikátorů kvality výuky na VŠ
- Přehled využívaných metod hodnocení kvality výuky na zapojených VŠ s důrazem na jejich výhody a nevýhody
- Přehled využívaných evaluačních nástrojů pro hodnocení kvality výuky na zapojených VŠ s důrazem na jejich výhody a nevýhody
- Desatero kvalitní a smysluplné hospitace akademických pracovníků při realizaci výuky

Výstupy dílčí části projektu za Univerzitu Karlovu

- Přehled využívaných evaluačních nástrojů pro hodnocení kvality výuky na zapojených VŠ s důrazem na jejich výhody a nevýhody.
- Pilotní zavedení online hospitací přes k tomu vybavenou výukovou místnost.
- Metodika/doporučení „desatero“ hospitací akademických pracovníků na Univerzitě Karlově se zaměřením na online hospitace.

**Přehled využívaných evaluačních nástrojů
pro hodnocení kvality výuky na zapojených
VŠ s důrazem na jejich výhody a nevýhody.**

JUDr. Mgr. Michal Urban , Ph.D.

Dotazníkové šetření

- zmapován pomocí dotazníkového šetření
- výstup je k dispozici na stránce: <https://cczv.cuni.cz/CCZV-472.html>

INSTITUCE

Vedení univerzit a vedení fakult
Sběr dat: 10.6.– 31.7. 2023
N = 65

VYUČUJÍCÍ

3 až 5 vybraných vyučujících metodou samovýběru
oslovených institucí
Sběr dat: 10. 6.–31. 7. 2023
N = 100

Provedené dotazníkové šetření není reprezentativní výzkumem, přesto se nicméně podařilo shromáždit dost odpovědí na to, aby nám poskytly relativně plastický obraz současné situace.

Instituce

Sběr dat: 10.6.– 31.7. 2023

N = 65

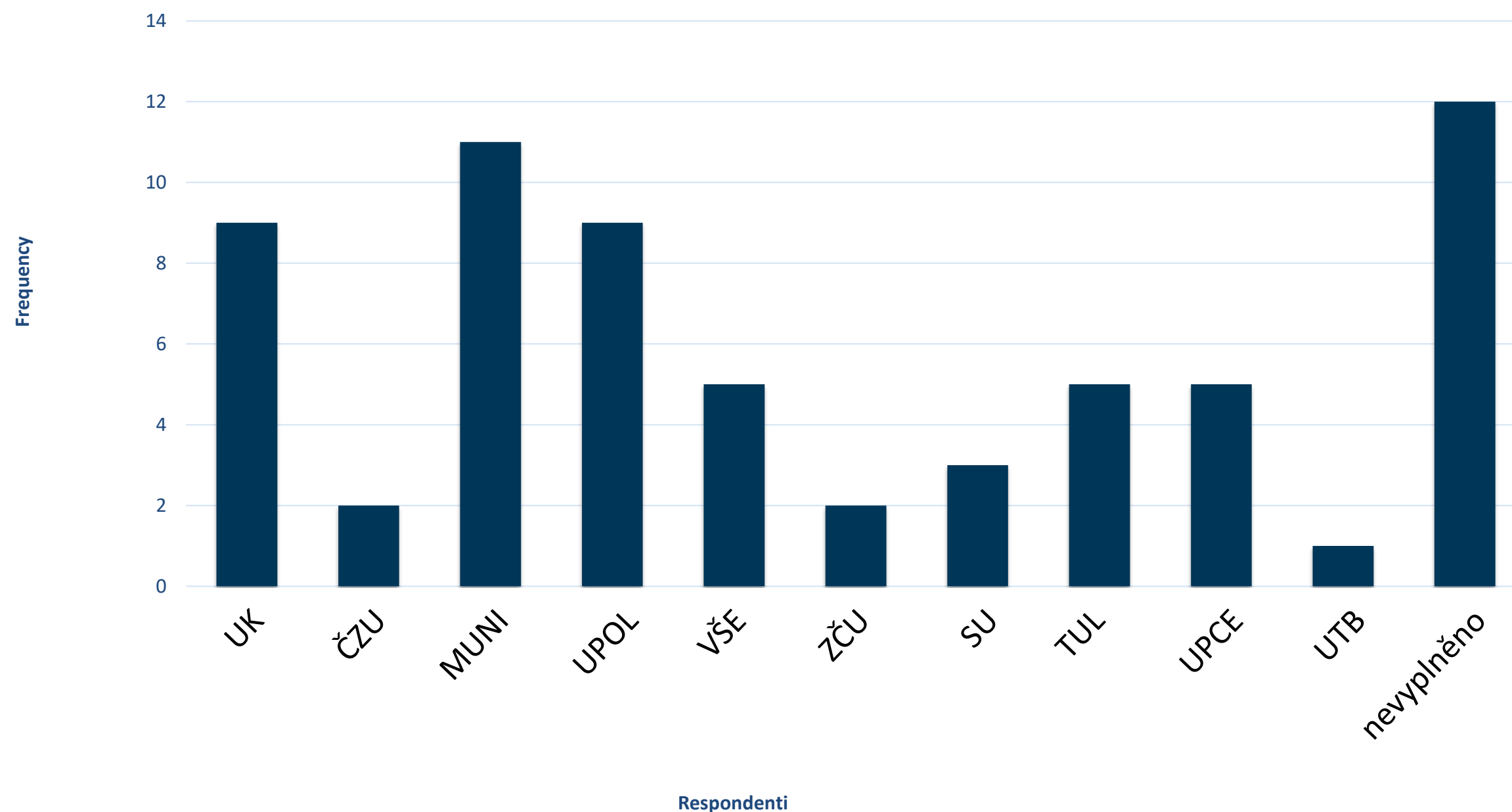
Respondenti:

- vedení univerzit,
- vedení fakult.

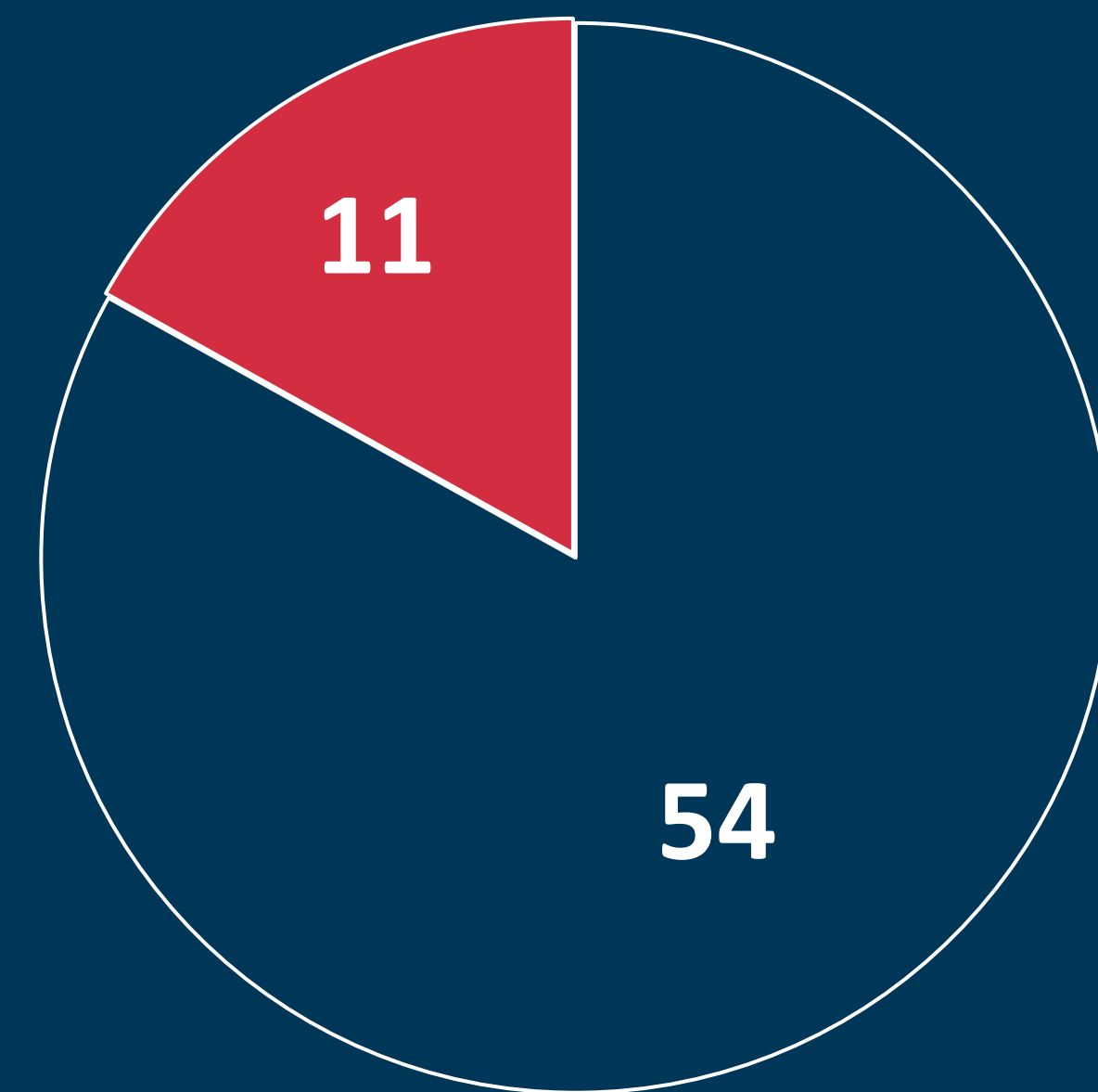
Respondenti

Majorita uvádí odpovědi za fakulty (83 % případů, N = 54)

Nejčastěji vyplňují proděkaní (64 % případů, N = 36)

Odpovědi uvedené za:

□ fakultu ■ univerzitu

3 roviny zpětné vazby

Zpětnou vazbu na kvalitu výuky získávají instituce:

- od studentů/absolventů
- ve vztahu nadřízený/podřízený
- od kolegů (peer feedback)

Používané evaluační nástroje

Nejčastěji používané:

- studentská anketa,
- diskuze se studenty,
- dotazník pro absolventy.

Nejméně používané:

- návštěvy odborníka na didaktiku,
- kolegiální návštěvy.

Jako jiné evaluační nástroje byly uvedeny:

- průběžná studentská evaluace (N = 4),
- anketa o předčasném ukončení (N = 2).

Doporučení:

mít kvalitu výuky explicitně pod konkrétním proděkanem, aby bylo zřejmé, za kým tato důležitá a náročná agenda míří + vyčlenit mu na to administrativní a jinou podporu

Používá vaše univerzita, resp. fakulta evaluační nástroje ke zjištění či zvýšení kvality výuky?

	Responses	
	N	Percent
Studentská anketa	64	21.2%
Diskuze se studenty (např. skupinové diskuze)	53	17.5%
Dotazník pro absolventy	38	12.6%
Dotazník pro vyučující	9	3.0%
Návštěvy seniornějších vyučujících/zástupců vedení v hodinách mladších vyučujících	21	7.0%
Návštěvy odborníka na didaktiku (a nikoli vyučovaný obor) v hodinách vyučujících	6	2.0%
Kolegiální návštěvy (peer visits; kolegové si vzájemně chodí do výuky a následně o ní hovoří)	9	3.0%
Skupinová setkání vyučujících – diskuze věnované tomu, jak u vás v instituci vyučujete	30	9.9%
Formální rozhovory s vyučujícími (individuální či skupinové)	33	10.9%
Obsahovou analýzu dokumentů (např. sylabů kurzů či plánů hodin) či výsledků předmětů (např. rozložení známek mezi studenty)	28	9.3%
Používáme jiné evaluační nástroje	11	3.6%
Celkem	302	100.0%

Příklady dobré praxe

- 1. Ročníkoví zástupci, se kterými průběžně komunikujeme a pravidelně se setkáváme**
- 2. Dotazník pro studenty, kteří předčasně ukončují studium**
- 3. Vyzkoušený dvouúrovňový postup:**
 - skupinová diskuse se studenty,
 - skupinová setkání vyučujících.

Povinné (zavedené) evaluační nástroje

	Responses	
	N	Percent
Studentská anketa	56	42.4%
Diskuze se studenty (např. skupinové diskuze)	8	6.1%
Dotazník pro absolventy	20	15.2%
Dotazník pro vyučující	6	4.5%
Návštěvy seniornějších vyučujících/zástupců vedení v hodinách mladších vyučujících	5	3.8%
Formální rozhovory s vyučujícími (individuální či skupinové)	18	13.6%
Skupinová setkání vyučujících – diskuze věnované tomu, jak u vás v instituci vyučujete	3	2.3%
Obsahovou analýzu dokumentů (např. sylabů kurzů či plánů hodin) či výsledků předmětů (např. rozložení známek mezi studenty)	13	9.8%
Používáme jiné evaluační nástroje	3	2.3%
Celkem	132	100.0%

Instituce většinou používají víc nástrojů, než které mají stanoveny jako povinné.

Kontaktní metody jsou efektivnější pro získání zpětné vazby.

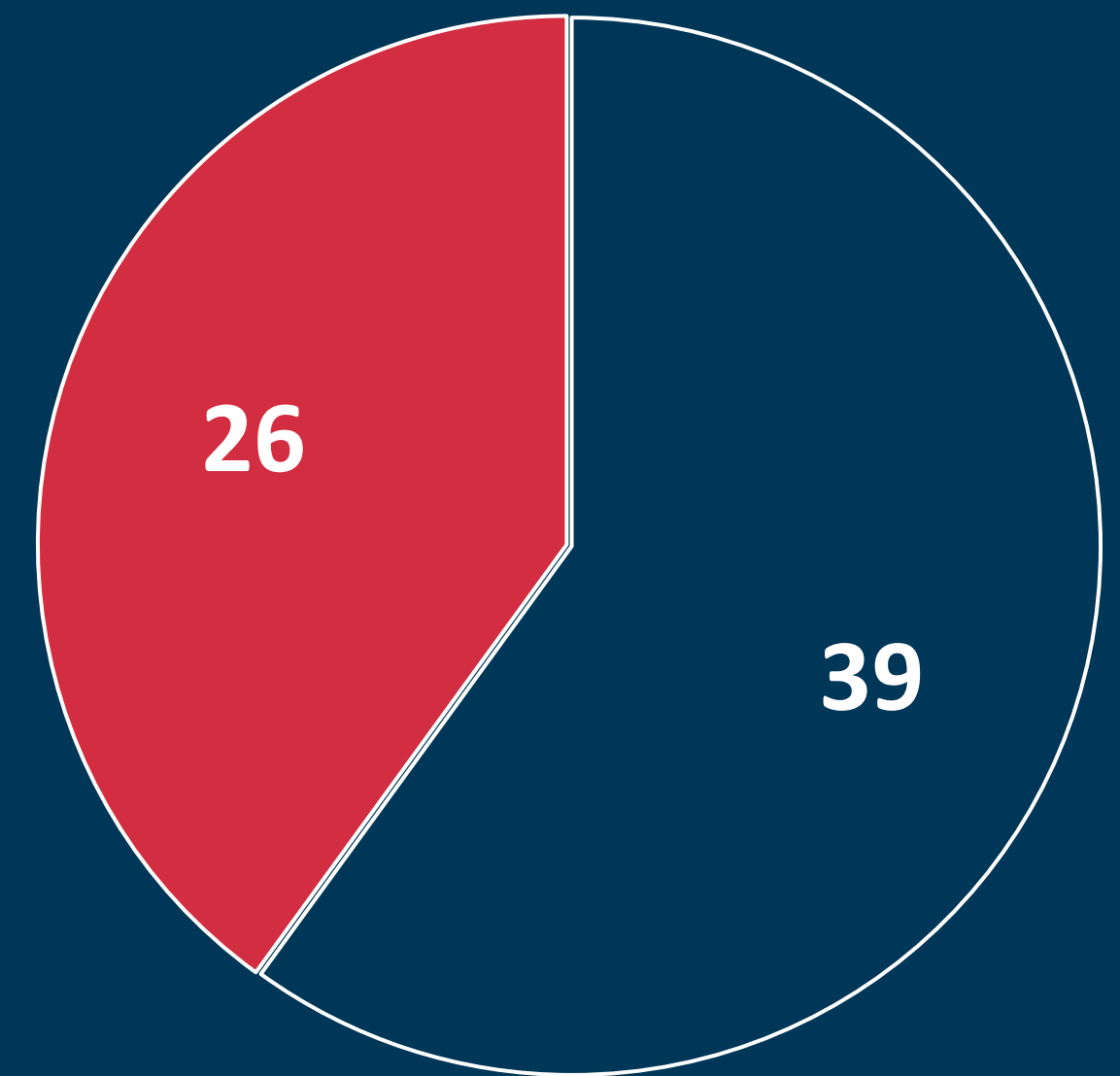
Kombinace studentské ankety, diskuse se studenty a skupinová setkání s vyučujícími přinášejí pravdivější obraz o kvalitě výuky.

Nejvíce vypovídající jsou diskuze se studenty. Zejména od studentů vyšších ročníků je možné získat zajímavou zpětnou vazbu, se kterou je možné dále pracovat. Oficiální studentskou anketu bere část studentů jako něco, »co musí/ by mělo udělat« a to se dost odráží i v hodnocení. Z diskuzí se studenty víme, že »prostě něco zaklikají, jako když jim přijde dotazník z e-shopu« a psát komentáře se jim »moc nechce«.

Výsledky učení

Pracuje vaše instituce
s výsledky učení?

□ ano

■ ne

Jsou povinnou součástí sylabu každého předmětu, jsou povinnou částí akreditace. Každý program má stanoveny výstupy z učení, musí prokázat, pomocí kterých předmětů jsou tyto výstupy dosahovány. Výstupy z učení jednotlivých předmětů musí korespondovat s výstupy z učení celého programu a s podobou státní závěrečné zkoušky.

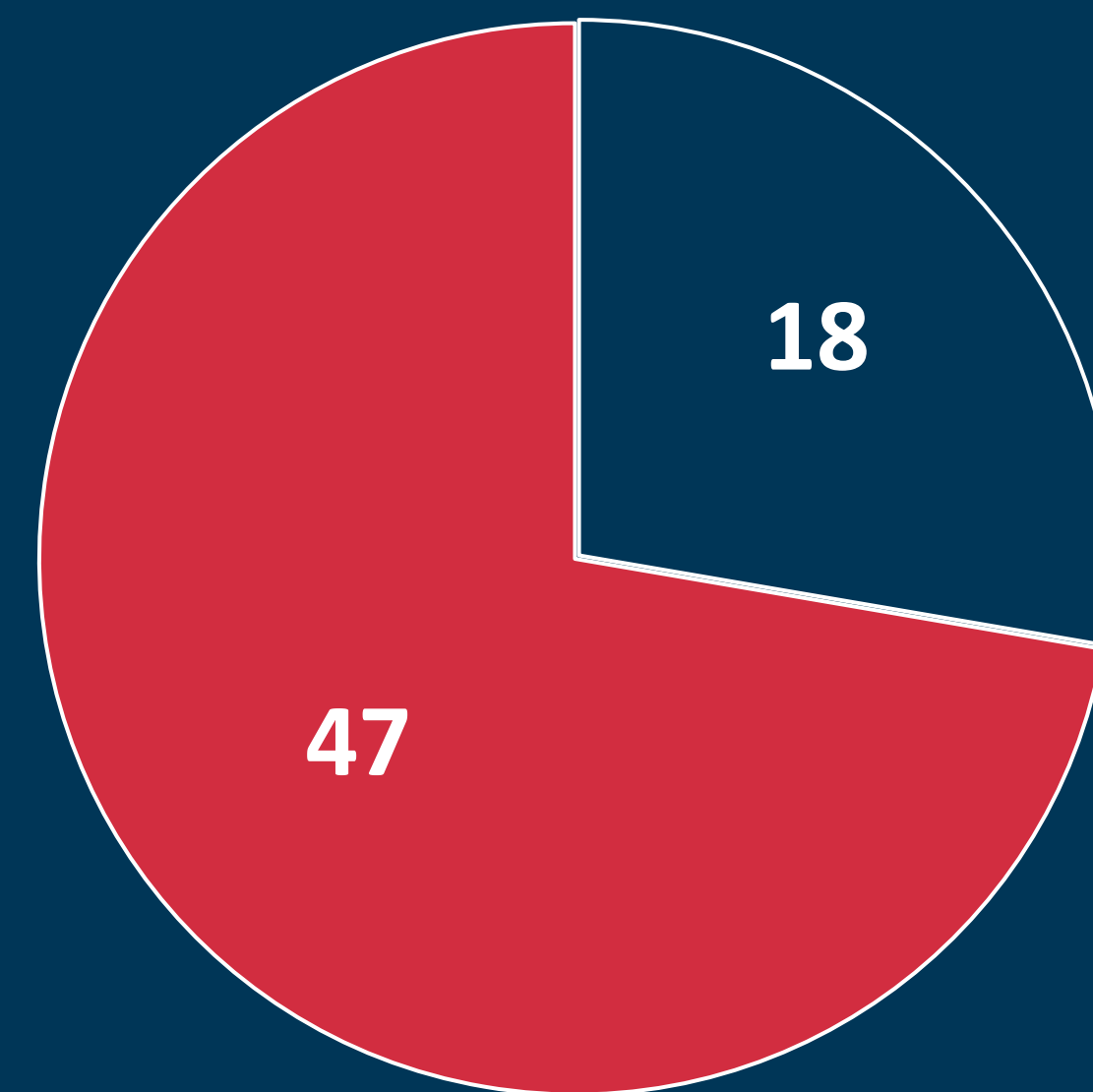
Příklady dobré praxe

- 1. Jasně zformulované výsledky učení studenti najdou na začátku semestru u každého předmětu v informačním systému.**
- 2. Probíhá jejich průběžná evaluace, interně na úrovni jednotlivých kateder, externě na úrovni univerzity.**
- 3. Ověřujeme jejich dosahování pomocí simulovaných situací.**
- 4. Ověřujeme jejich relevanci podle zpětné vazby od zaměstnavatelů a uplatnění absolventů.**
- 5. Pilotně používáme: <https://aurora-universities.eu/louis>.**

Standardy kvality výuky

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
ano	18	27.7	27.7	27.7
ne	47	72.3	72.3	100.0
celkem	65	100.0	100.0	

Má vaše instituce
definovány standardy
kvality výuky?

□ ano

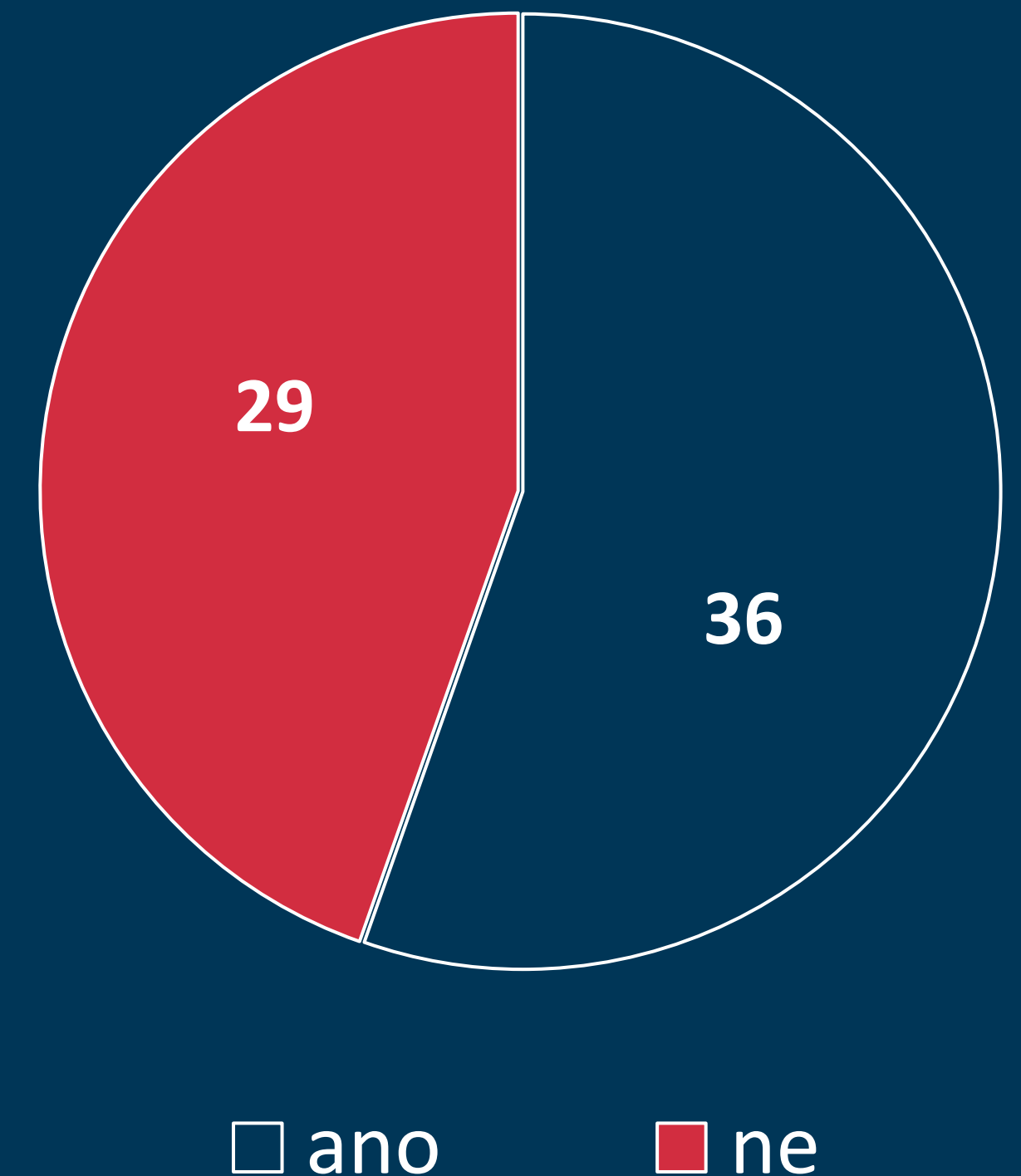
■ ne

Odrážení výsledků evaluace v ohodnocení vyučujících

Jak konkrétně se odráží?

- cena za pedagogickou činnost 25 % (N = 9)
- finanční ohodnocení 28 % (N = 10)
- kombinace cen za pedagogickou činnost s finančním ohodnocením (33 %, N = 12)
- 14 % zdůraznilo, že se to liší dle pracovišť

Odráží se výsledky evaluace kvality výuky vyučujících v ohodnocení (např. finančním, ocenění nejlepších vyučujících...) na vaší univerzitě, resp. fakultě?

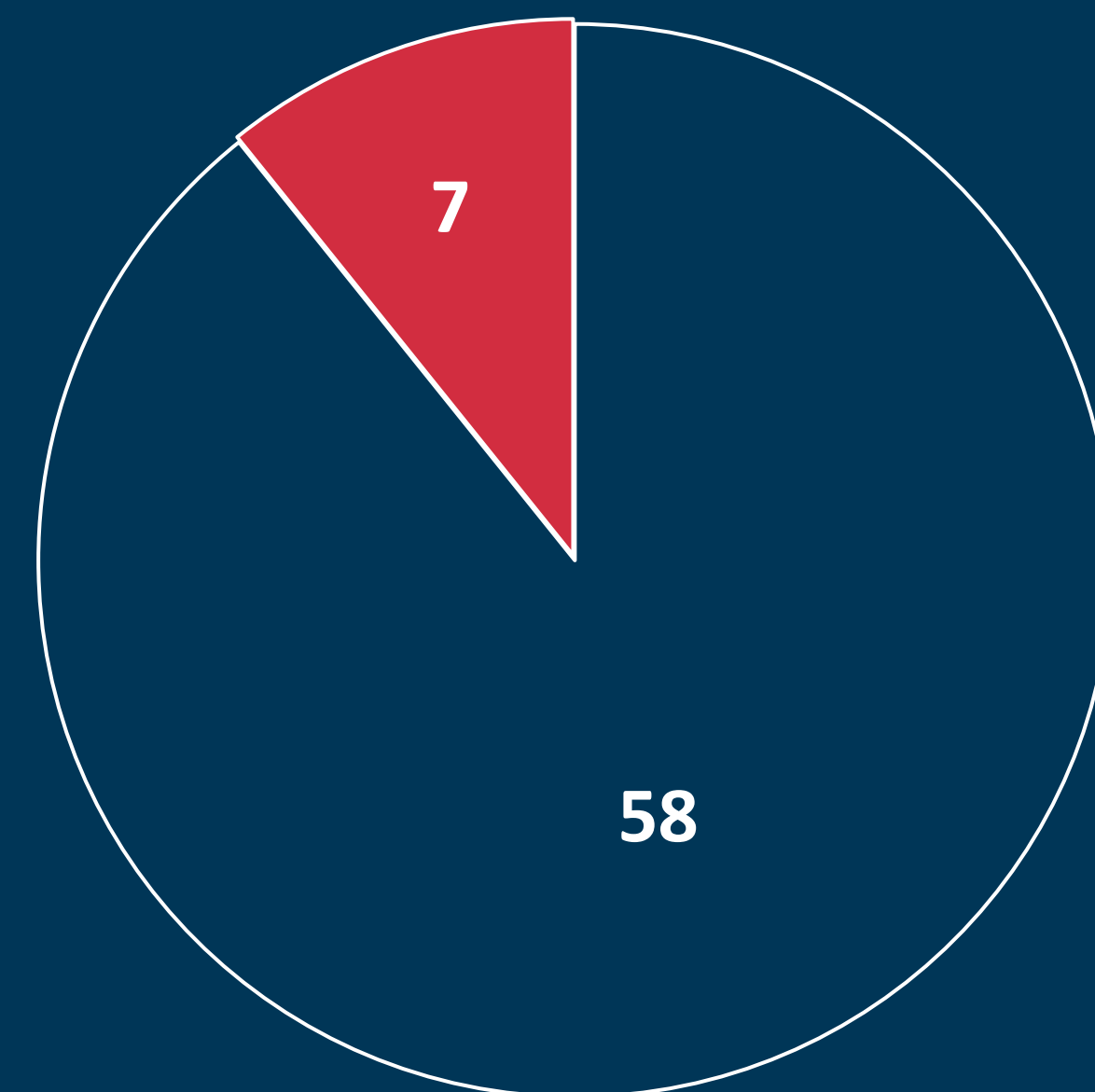
Podpora vyučujícím

Jakou konkrétní podporu nabízí?

	Responses	
	N	Percent
Jazyková školení	46	26.3%
Jiná (prosím uveďte jaká další)	16	9.1%
Rétorická školení	22	12.6%
Didaktická školení	46	26.3%
Školení v práci s technikou	45	25.7%
Celkem	175	100.0%

Další podpora, kterou instituce nabízí vyučujícím: různá školení, kurzy a pedagogické konference

Nabízí vaše instituce nějakou podporu vyučujícím, kteří chtějí zlepšovat kvalitu své výuky?

□ ano

■ ne

Naše vize:

- 1. motivovat vyučující k dalšímu pravidelnému sebevzdělávání v oblasti pedagogických kompetencí,**
- 2. pevně zakotvit kvalitu výuku jako jeden z atributů odměňování zaměstnanců,**
- 3. tak jako je zohledňována kvalita vědecké práce při habilitačním řízení, měla by být zohledňována i kvalita výuky.**

Míříme ke Strategii 2030+, chceme mít kvalitní pedagogy, kteří ví, co a proč učí a jak je to důležité pro život. Chceme zapojovat studenty a představit jim různé formy výuky.

Minimalizace administrativní zátěže pedagogů.

Vyučující

Sběr dat: 10. 6.– 31. 7. 2023

N = 100

Respondenti:

- 25 % všech vyplněných dotazníků tvoří vyučující UK, 23 % vyučující Slezské univerzity v Opavě,
- majoritou jsou asistentky a asistenti (N = 58 – 58 %).

Evaluační nástroje

Používá vaše fakulta evaluační nástroje ke zjištění či zvýšení kvality výuky?

	Responses	
	N	Percent
Studentská anketa	94	28,7%
Diskuze se studenty (např. skupinové diskuze)	46	14,1%
Dotazník pro vyučující	14	4,3%
Dotazník pro absolventy	44	13,5%
Návštěvy odborníka na didaktiku (a nikoli vyučovaný obor) v hodinách vyučujících	5	1,5%
Návštěvy seniornějších vyučujících/zástupců vedení v hodinách mladších vyučujících	21	6,4%
Kolegiální návštěvy (peer visits)	15	4,6%
Formální rozhovory s vyučujícími (individuální či skupinové)	23	7,0%
Skupinová setkání vyučujících – diskuze věnované tomu, jak u vás v instituci vyučujete	30	9,2%
Obsahovou analýzu dokumentů (např. sylabů kurzů či plánů hodin) či výsledků předmětů (např. rozložení známek mezi studenty)	25	7,6%
Používáme jiné evaluační nástroje	10	3,1%
Celkem	327	100,0%

Nikdo z respondentů nevedl, že by si s kolegy vzájemně navštěvoval hodiny a následně o nich diskutoval.

Výsledky učení

Pracujete vy osobně nebo vaše fakulta s výsledky učení?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Ano	52	52,0	52,0	52,0
Ne	21	21,0	21,0	73,0
Nevím	27	27,0	27,0	100,0
Celkem	100	100,0	100,0	

Standardy kvality

Má vaše fakulta definovány standardy kvality výuky?

	Frequency	Percent	Valid Percent
Ano	15	15,0	15,0
Ne	33	33,0	33,0
Nevím	52	52,0	52,0
Celkem	100	100,0	100,0

Odraz výsledků evaluace v ohodnocení vyučujících

Odráží se výsledky evaluace kvality výuky vyučujících v ohodnocení (např. finančním, ocenění nejlepších vyučujících...) na vaší fakultě?

	Frequency	Percent	Valid Percent
Ano	37	37,0	37,0
Ne	42	42,0	42,0
Nevím	21	21,0	21,0
Celkem	100	100,0	100,0

– CO BY VÁM OSOBNĚ POMOHLA KVALITU
VAŠÍ VÝUKY POSTUPNĚ ZLEPŠOVAT? –

Více času na výuku místo přebujelé byrokracie.

Důvěra na pracovišti.

Pravidelná konfrontace s kolegy a hospitace na hodinách.

*Mít teaching assistants, kteří se budou věnovat studentům na
cvičení.*

*Určitě možnost vidět naživo „best practices“ – nejlepší praktické
příklady a ukázky toho, jak by to ideálně mělo vypadat v praxi. Určitě
i další didaktická školení.*

– CO BY VÁM OSOBNĚ POMOHLA KVALITU
VAŠÍ VÝUKY POSTUPNĚ ZLEPŠOVAT? –

Čas! Byrokracie, řešení projektů, samotná výuka a vědecká práce zaberou celou pracovní dobu. Všechny tyto činnosti je nutné vykonávat pro fungování instituce a jsou sledovány, hodnoceny. Na přípravě kvalitních výukových podkladů není dostatek času a jejich vytvoření není nijak oceněno.

Učit na vysoké škole, kde studenti nemají 40 hodin frontální výuky týdně (protože pak nemají žádnou šanci se na předmět připravit) a vyučující učí dva a nikoli pět kurzů.

– CO BY VÁM OSOBNĚ POMOHLA KVALITU
VAŠÍ VÝUKY POSTUPNĚ ZLEPŠOVAT? –

V kariérním růstu (habilitace...) srovnat váhu energie věnované zlepšení kvality výuky s váhou energie věnované vědě a výzkumu.

Nejlepší motivací by přirozeně byly finanční odměny, na které bohužel není dostatek zdrojů v rozpočtech. Namísto všemožných rozvojových a cílených výzkumných dotačních programů by mohl existovat spíše robustní dlouhodobý program na podporu kvalitních pedagogů. [...] došlo ke značnému vychýlení ve prospěch »vědy« a byrokracie, na úkor samotné výuky. Akademičtí pracovníci jsou tlačeni do publikování »excelentních« výzkumných článků v zahraničních časopisech, které bohužel téměř nikdo nečte. Naopak kvalitní učební text pro studenty je dnes považován za nulitní.

– CO BY VÁM OSOBNĚ POMOHLA KVALITU
VAŠÍ VÝUKY POSTUPNĚ ZLEPŠOVAT? –

Nemuset jednou za tři roky do konkursu, kde se mě budou ptát POUZE na počet impaktovaných publikací a nic jiného.

Vyvážené rozložení času mezi VaV a rozvoj výuky. Nyní je klade větší důraz na VaV.... Ať po nás NAÚ přestane (např. u profesních SP) požadovat nesmyslné čárky ve výzkumu, které absolutně nereflektují odbornost a připravenost vyučujících na kvalitu výuky, a namísto toho se bere v potaz zapojení akademika do praxe, smluvního výzkumu apod.

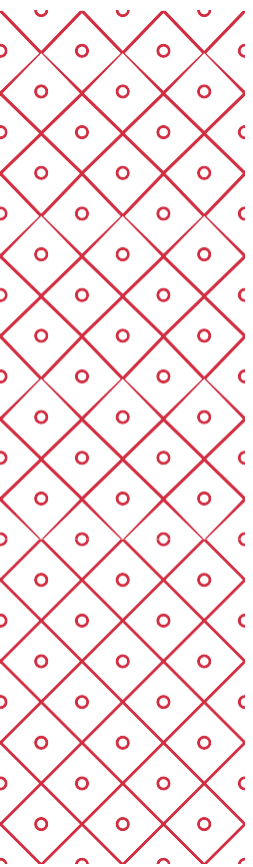

Doporučení do budoucna

- **Lépe pracovat se studentskou anketou:** motivovat k vyplňování, ukazovat studentům, jak se pracuje s výsledky, lépe formulovat otázky, možná umožnit vyučujícím si doplnit do ní otázky vlastní, sbírat výsledky dříve než na samém konci semestru, nebrat ji jako hlavní či dokonce jediný zdroj poznatků o kvalitě výuky, ale jen jeden ze zdrojů, který je důležitý, ale má své limity.
- Při odměňování kvalitní výuky nestačí přihlížet k výsledkům studentské ankety, ale je třeba mít **jasně vyčleněné prostředky na odměňování jen za výuku** (aby to nebylo společně s vědou a dalšími činnostmi a aby to nebyla možnost, ale pravidlo) a vedle studentské ankety vycházet i z jiných evaluačních nástrojů. Proč máme často tendenci kvalitu výuky odměňovat oceněním „nejlepší pedagog“, zatímco vědu standardně (a někdy i docela štědře) odměňujeme finančně a s vyhlášením „vědce daného roku“ se nespokojíme?
- **Jako klíčový krok se ukazuje definovat nároky na kvalitu výuky v jednotlivých institucích.** Bez toho ani vyučující, kteří kvalitně chtějí vyučovat a jsou tomu ochotni věnovat svůj čas a energii, vlastně nevědí, jakým směrem se mají ubírat. Samotné definování kvality (např. i s pomocí kompetenčního rámce) k zavedení kvalitní výuky nepovede, je ale důležitým krokem k tomu, aby instituce mohly kvalitní výuku poskytovat.
- I tam, kde je kvalitní výuka definována, o tom řada vyučujících neví.
- Velmi podstatné je **zavést nástroje, které pomáhají zajišťovat shodné nároky u zkoušejících stejného předmětu** – ať už jde o jasně definované výsledky učení, sepsaná a zveřejněná kritéria zkoušení, praxe zkoušení ve více zkoušejících, společně s pravidelným rotováním, nebo pravidelnou debatou o tom, jaké nároky je u které otázky třeba mít na který kvalifikační stupeň. Bez jejich zavedení se snadno u studujících objevuje pocit nespravedlnosti.

Doporučení do budoucna

- **Evaluačním nástrojem nemusí být jen nástroje formální** (studentská anketa, formální pohovory), ale i neformální (rozhovor s kolegou, rozhovor se skupinou studentů), neboť i ty nám poskytují cenné informace o kvalitě naší výuky (někdy to mohou být právě neformální nástroje, které lépe vystihnou reálný obraz).
- **Ukazují se limity v tom, jak jsou vyučující obeznámeni s tím, jaké nástroje jsou u nich v instituci dostupné** (například zda jejich instituce definuje, jak vypadá kvalitní výuka); je zřejmě potřeba v tomto pracovat na komunikaci dovnitř institucí.
- **Mezi vyučujícími existuje velké rozdíly.** Existují vyučující, kteří používají širokou paletu oficiálních i neoficiálních nástrojů pro získávání zpětné vazby o kvalitě své výuky, stejně jako ti, kteří jsou přesvědčeni, že žádnou zpětnou vazbu nepotřebují.
- **Před institucemi stojí velký úkol: definovat kvalitní výuku a postupně zjednávat kvalitě výuky podobnou prestiž a podporu všemožného typu, jakou má kvalitní věda.** Tím spíš, když většinu rozpočtu veřejných vysokých škol činí peníze na výuku, nikoli vědu.

-
- **Pilotní zavedení online hospitací přes k tomu vybavenou výukovou místnost.**
 - **Metodika/doporučení „desatero“ hospitací akademických pracovníků na Univerzitě Karlově se zaměřením na online hospitace.**

**Univerzita
Karlova**

- **V rámci projektu byly vybaveny dvě výukové místnosti technikou pro realizaci online hospitací a proběhla jejich pilotní realizace:**
 - Lékařská fakulta UK v Plzni
 - Právnická fakulta UK.
- **Na základě pilotní ověření online hospitací vzniklo "desatero" (resp. metodické doporučení) pro poskytování kolegiální zpětné vazby distanční formou.**
 - Vychází přitom z kompetenčního rámce vysokoškolského vyučujícího, který vznikl v souladu s kompetenčním rámcem v tomto projektu.
 - Doporučení je k dispozici na stránce: <https://cczv.cuni.cz/CCZV-472.html> včetně online dotazníku.
- **K problematice online hospitací se uskutečnil 13. prosince workshop s názvem "Online hospitace: pilotní úvahy". Záznam je k dispozici na stránce: <https://cczv.cuni.cz/CCZV-472.html>**

1. Dodržovat pravidla eskalace implementace

- a. Sebehodnocení -> přátelské hodnocení od kolegy -> hodnocení od studentů -> hodnocení od nadřízeného
- b. Uvnitř pracoviště -> napříč fakultou -> napříč univerzitou/ČR/mezinárodně
- c. Popisné pozorování -> srovnání s cílem
- d. Chvála (vždy musí převažovat) -> konstruktivní kritika dle domén/cílů
- e. Vyžádaná zpětná vazba -> zpětná vazba dle domén/cílů -> řízený rozvoj dovedností

2. Základní kompetenční rámec respektuje návrh kompetenčního rámce na UK, využívá ICALT (International Comparative Analysis of Learning and Teaching instrument)

3. Sada nástrojů (toolkit) pro implementaci

- a. COP (classroom observation protocol) jako screening aktivního učení
- b. ICALT dotazník s metodickými komentáři (viz příložená tabulka)
- c. Možná technologická řešení (viz: <https://cczv.cuni.cz/CCZV-472.html>)

4. Sdílení dobré praxe, budování komunit

- a. Publikovat, kdo se zapojil
- b. Nabízet kapacity

Děkuji

